

# STUDIEPLAN

## Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

KRL 1 – 30 studiepoeng

Emne KRL106 (15 studiepoeng/5 vekttall)

Emne KRL107 (15 studiepoeng/5 vekttall)

# STUDIEPLAN

## Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap

### KRL 1

Emne KRL 106 (15 studiepoeng/5 vekttall)

Emne KRL 107 (15 studiepoeng/5 vekttall)

Utgave 2003/I

Innledning .....	s. 3
Overordnede mål .....	s. 3
Emnestruktur og vekting .....	s. 3
Arbeidsformer .....	s. 4
Vurdering .....	s. 4
Målgruppe og opptak.....	s. 4
Innhold og litteratur .....	s. 5
<i>A. Emne KRL 106: Religion, etikk og filosofi.....</i>	<i>s. 5</i>
Emnets studiekraV.....	s. 5
Vurdering.....	s. 5
Delemner.....	s. 5
a. Faglig og didaktisk innføring .....	s. 5
b. Andre religioner og livssyn .....	s. 5
c. Etikk og filosofi .....	s. 6
<i>B. Emne KRL 107: Bibelen og kristen livstolkning .....</i>	<i>s. 7</i>
Emnets studiekraV.....	s. 7
Vurdering.....	s. 7
Delemner.....	s. 7
a. Bibelen .....	s. 7
b. Kristendommens historie .....	s. 9
c. Kristen livstolkning i dag .....	s. 10
Godkjente hjelpemidler.....	s. 11
Vedlegg:	
Utvalgte forskrifter .....	s. 12

**Det teologiske Menighetsfakultet**

**Gydass vei 4 - Postadresse: Boks 5144 Majorstua, 0302 Oslo - Tlf. 22 59 05 00**

<http://www.mf.no>

## Innledning

Studiet i Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL 1) tar faglig og didaktisk utgangspunkt i skolefaget KRL og Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Fagperspektivet i skolefaget står sentralt. Det blir lagt vekt på emner som er nye i forhold til tidligere lærerpraksis og lærerutdanning. Dette gjelder særlig emner fra religionskunnskap og fra etikk og filosofi. Samtidig blir det lagt vekt på de nye faglige og didaktiske perspektivene på det kristendomsfaglige lærestoffet, og på nye emner innenfor dette lærestoffet. Fagkomponentene i studiet har fått en vektning som svarer til skolefaget KRL.

I skolefaget KRL blir det lagt særlig vekt på estetisk tilnærming til lærestoffet. Religiøst liv har til alle tider vært knyttet til ulike estetiske uttrykksformer. Det kultiske livet har utfoldet seg gjennom kroppsbevegelser/dans, dramatiske uttrykk, musikk, bildekunst og arkitektur. Estetiske uttrykk gir anledning til sanselig opplevelse og erkjennelse som ord alene ikke kan gi. Slik opplevelse og erkjennelse krever at en er åpen for et møte med de estetiske uttrykkene.

## Overordnede mål

Studenten skal

- bli fortrolige med ideen bak skolefaget og med de nye faglige og didaktiske utfordringene i skolefaget
- bli bedre i stand til å legge faget til rette pedagogisk for elever med ulik bakgrunn i religion og livssyn, og til å formidle lærestoffet på en levende måte
- tilegne seg grundig kjennskap til Bibelen og til kristendommen som kulturarv og som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til andre religioner og livssyn som levende kilde for tro, moral og livstolkning
- tilegne seg kjennskap til etikk og filosofi, og bli fortrolige med det verdigrunnlaget som norsk skole bygger på
- få erfaring med estetiske uttrykk for religioner og livssyn, og kunne legge til rette for estetisk opplevelse i skolen
- utvikle forståelse, toleranse og respekt mellom mennesker med ulike oppfatninger i tros- og livssynsspørsmål, og øve opp evnen til dialog og til selvstendig og kritisk vurdering i spørsmål som gjelder religion, livssyn og etikk
- stimuleres til personlig vekst, til avklaring av egne tros- og livssynsspørsmål og til utvikling av yrkesetiske holdninger

## Emnestruktur og vektning

Studiet består av to emner, hvert på 15 studiepoeng/5 vektall. Ett vektall tilsvarer tre studiepoeng. Hvert emne er organisert i tre delemner.

EMNER	DELEMNER	Poeng
KRL 106 Religion., livssyn og etikk	A. Faglig og didaktisk innføring	3
	B. Andre religioner og livssyn	7,5
	C. Etikk og filosofi	4,5

KRL107	A. Bibelen	6
Bibelen og kristen livstolkning	B. Kristendommens historie	6
	C. Kristen livstolkning i dag	3

Emne KRL 106 og 107 kan inngå i en emnegruppe i KRL innenfor den nye bachelorgraden.

Oversikten gir ikke noe samlet bilde av hvordan fagdidaktikken og den estetiske dimensjonen er vektlagt. Grunnen til det er at stoff fra disse områdene er integrert i de andre hovedemnene. Det er også grunn til å understreke at det inngår etikk i flere av hovedemnene, ikke bare i delemnet *Etikk og filosofi*. *Kristen livstolkning i dag* tar opp kristen etikk, og *Andre religioner og livssyn* tar opp etikken i ulike religioner og livssyn.

## Arbeidsformer

Arbeidsformene består i det vesentlige av fellesforelesninger og selvstudium, men kan også omfatte frivillig oppgaveskriving. Lærerne kan svare på faglige spørsmål via e-mail. Studentene har adgang ved egen brukerkode til fakultetets internettbaserte undervisningsstøtte (Stylos). Studentene oppfordres til å danne egne kollokviegrupper.

## Vurdering

Den avsluttende vurderingen av studentene tar sikte på å prøve deres evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte, og bruke stoffet til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte.

Eksamen består av en skriftlig prøve på 4 timer for hvert av emnene.

I den formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra 1,0 (best) til 4,0. Studenter som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått. For å avlegge eksamen, må kandidaten være student ved Det teologiske Menighetsfakultet.

## Målgruppe og opptak

Målgruppen for Emne KRL 106 og 107 i KRL 1 er primært allmennlærere med utdanning fra tiden før innføringen av Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Det er lærere som trenger å kvalifisere seg bedre i forhold til skolefaget eller vil skaffe seg grunnlag for videre studium.

Emnene er særlig aktuelle for lærere som fra før bare har grunnutdanning på dette fagområdet, dvs. 5 vekttall i kristendomskunnskap med livssynsorientering. Men målgruppen omfatter også lærere som har videreutdanning fra fagområdet kristendomskunnskap, religionshistorie eller livssynskunnskap fra før innføringen av L97. For disse studentene vil studiet gi faglig og didaktisk oppdatering og kompetanse i forhold til skolefaget KRL.

Vilkår for opptak er generell studiekompetanse, ev. realkompetanse for studenter over 25 år.

Studiet er åpent for alle som kvalifiserer for opptak.

## Innhold og litteratur

Den oppførte litteraturen tolker studieplanen når det gjelder omfang og fordypningsgrad. Tilfanget av pensumlitteratur er i prinsippet åpent. Det betyr at en student kan legge opp annen litteratur med tilsvarende eller større omfang og fordypningsgrad. Fagseksjonene skal godkjenne litteratur som er valgt i stedet for den som er oppført nedenfor. En må søke skriftlig om slik godkjenning senest en måned før eksamen.

Litteratur merket \* er trykket i kopisamling som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

Litteratur merket L er bokkopi som fås kjøpt i MFs litteraturtjeneste.

### A. KRL106: Religion, etikk og filosofi (15 studiepoeng/5 vektall)

Emne KRL106 er organisert i tre delemner:

- a. Faglig og didaktisk innføring (3p)
- b. Andre religioner og livssyn (7,5p)
- c. Etikk og filosofi (4,5p)

#### Emnets studiekraav

Studenten skal avlegge og bestå en skriftlig prøve på 4 timer.

#### Vurdering

Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

#### Delemner:

##### *a. Faglig og didaktisk innføring (3p)*

Delemnet gir en faglig og didaktisk innføring i skolefaget KRL, med særlig vekt på det som er nytt i faget.

#### MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til KRL-fagets oppgaver og egenart
- ha god kunnskap om tekst og fortelling i kristendommen
- ha god kunnskap om spørsmål knyttet til identitet og sosialisering
- ha kjennskap til religionenes estetiske uttrykk
- ha kjennskap til kristne og humanistiske verdier
- ha kjennskap til religions- og livssynsdidaktikk

#### LITTERATUR

\* Lied, S.: *Jeg fant, jeg fant ... en bibeltekst. Eleven som forsker og kunstner*. Oslo: IKO- forlaget, 1996, s. 22- 40

Mogstad, S. D.: *Fag, identitet og fortelling*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1999, kap. 1-3, 5-11

##### *b. Andre religioner og livssyn (7,5p)*

Studiet av dette delemnet skal kvalifisere for å undervise om religioner og livssyn på en levende måte. Samtidig skal det gi økt trygghet i møte med elever fra ulike religioner og livssyn. Studiet skal gi kunnskap om religioner og livssyn både ut fra deres selvforståelse og ut fra en vitenskapelig

synsvinkel. Religioner og livssyn skal presenteres ut fra sine egne rituelle og estetiske uttrykksformer, og på bakgrunn av egne fortellinger og andre sentrale tekster. Stoffet skal settes inn i et sammenlignende perspektiv, slik at studentene lærer å se både det som binder religionene og livssynene sammen og det som skiller dem fra hverandre. Studentene skal bli kjent med religioner og livssyn slik de fremstår internasjonalt og i Norge, i fortid og nåtid. De skal også tilegne seg et visst kjennskap til hvordan det er å vokse opp innenfor ulike religioner/livssyn.

## MÅL

Studenten skal

- ha god kunnskap om jødedom, islam, hinduisme og buddhisme: historie, tekster, lære, etikk og praksis i dag
- ha kjennskap til høytider, symboler og religiøst liv, og til sosialisering av barn inn i ulike religioner
- ha kjennskap til bilder/bildeforbud, ornamentikk og arkitektur som uttrykk for religiøst liv
- ha kjennskap til innvandrreligiøsitet
- ha oversikt over religionenes stilling i Norge
- ha kjennskap til nyreligiøsitet
- ha god kunnskap om humanisme og naturalisme
- ha kjennskap til Human-Etisk Forbund: etikk og livsriter
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Bruk av tekster fra ulike religioner og livssyn i undervisningen
- ha evne til å skille mellom innenfra- og utenfraperspektivet i undervisningen

## LITTERATUR

### a) Innledende spørsmål

Gravem, P.: Livstolkning, i: *Prismet* 47 (1996/6), s. 235-261

Smart, N.: *Worldviews. Crosscultural Explorations of Human beliefs*. New Jersey: Prentice-Hall, 1995, s. 35-57

Aadnanes, P.M.: *Livssyn*. Oslo: Universitetsforlaget, 2002, s. 9-20, 35-48

### b) Religionskunnskap

Arlebrand, H.: *Det ukjente. Om okkultisme og åndelighet i en ny tidsalder*. Oslo: Luther, 1993, s. 71-151, 185-225

Rian, D. og Eidhamar, L.G.: *Jødedommen og islam*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1999, kap 2.1 - 4.9 (ekskurs, rammer og fotnoter er ikke eksamenspensum)

Jacobsen, K.A. og Thelle, N.R.: *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 1999, Del 1, kap.1- 6 og Del 2, kap.2 - 6 og 10 (ekskurs, rammer og fotnoter er ikke eksamenspensum)

### c) Livssynskunnskap

Aadnanes, P.M.: *Livssyn*, Oslo: Universitetsforlaget, 2002, s. 107-174

Human-Etisk Forbund: *Humanisme - et livssyn* (uten år, 6 sider)

Krogseth, O.: "Hva er et humanistisk menneskesyn i Norge i dag?", i: *Ung Teologi* 19 (1986/1), s. 3-14

Stigen, A.: "Humanisme", i: *Humanist* 13 (1987/2), s. 22-29

## c. Etikk og filosofi (4,5p)

Delemnet er nært knyttet til delemnene *Andre religioner og livssyn* og *Kristen livstolkning i dag*. Deler av etikken er også plassert i delemnet *Faglig og didaktisk innføring*. Der skal studentene særlig arbeide med de kristne og humanistiske verdiene som L97 bygger på. *Kristen livstolkning i dag* og *Andre religioner og livssyn* legger vekt på sammenhengen mellom religion, livssyn og etikk.

Denne problemstillingen er aktuell også i dette delemnet.

Studentene skal bli fortrolige med sentrale etiske begreper. De skal få kunnskap om ulike syn på forholdet mellom etikk, religion og livssyn, få kjennskap til forskjellige tilnæringsmåter (modeller) i etikken og bli fortrolige med sentrale kristne og humanistiske verdier. Gjennom arbeid med stoff fra filosofihistorien skal studentene bl.a. bli kjent med sammenhengen mellom kunnskapssyn (kunnskapsteori), menneskesyn og etikk. Studentene skal ha kjennskap til den enigheten som ofte foreligger mellom religioner og livssyn når det gjelder etikk. Men de må også lære å se hvordan ulike standpunkter innenfor etikken kan ha sin rot i forskjellige livssyn.

### MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til ulike tilnæringsmåter i etikken og til etisk metode
- ha kjennskap til forholdet mellom person og institusjon i etikken
- ha kjennskap til forholdet mellom etikk, livssyn og religion: ulike tradisjoner og begrunnelser for etikken
- ha kjennskap til kunnskapssyn, menneskesyn og etikk i eldre og nyere filosofihistorie
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Verdiformidling i et flerkulturelt samfunn og formidling av filosofi i skolen

### LITTERATUR

#### a) Etikk og filosofi

Heiene, G. og Thorbjørnsen, S.O.: *Fellesskap og ansvar*. 2.utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. 27-47, 98-128

Gaarder, J.: *Sofies verden. Roman om filosofiens historie*. Oslo: Aschehoug, 1991 (eller senere), s. 11-166, 294-331, 362-392, 417-458

#### b) Fagdidaktikk

\* Krogseth, O.: "Verdiformidling i et livssynspluralistisk samfunn", i: Østnor, L. (red.): *Mange religioner - én etikk?* Oslo: Universitetsforlaget, 1995, s. 99-115

## B. KRL 107: Bibelen og kristen livstolkning (15 studiepoeng/5 vekttall)

Emne KRL107 er organisert i tre delemner:

- a. Bibelen (6p)
- b. Kristendommens historie (6p)
- c. Kristen livstolkning i dag (3p)

Emnets studiekra

Studenten skal avlegge og bestå en skriftlig prøve på 4 timer.

### Vurdering

Karakteren settes på grunnlag av den skriftlige prøven.

### Delemner:

#### a. Bibelen (6p)

Studiet skal gi grunnleggende kunnskap om Bibelen som helhet og om utvalgte bibeltekster, med hovedvekt på bibelske fortellinger og Bibelen som fortelling. Studiet skal også gi kunnskap om

Bibelens tidshistoriske bakgrunn og sette studentene i stand til å foreta elementær tekstanalyse. Det vil også bli lagt vekt på noen sider ved Bibelens historie i vår kulturkrets. Studiet av Bibelen vil være lagt opp i to deler, knyttet til de tradisjonelle teologiske disipliner Det gamle og Det nye testamente.

## MÅL

Studenten skal

### a) Det gamle testamente

- ha kjennskap til Bibelen som helhet, til grunnlaget for å tale om denne helheten og til kirkelig og pedagogisk bruk av Bibelen som helhet
- ha kjennskap til sider ved Bibelens historie (samling, utbredelse, oversettelse)
- ha kjennskap til Israels historie og metodiske problemer knyttet til denne
- ha kjennskap til GTs historieverk og historiske noveller
- ha kjennskap til følgende skrifter: 1.-4. Mosebok, Rut, Jona
- ha kjennskap til utvalgte avsnitt fra disse bøkene (se pensumlitteraturen)
- ha god kunnskap om bakgrunn for og innhold i 1. Mosebok
- ha god kunnskap om følgende tekster fra 1. Mosebok - deres historiske bakgrunn litterære karakter og teologiske innhold: 1 Mos 2,4-3,24; 12,1-9

### b) Det nye testamente

- ha kjennskap til Bibelen som helhet, til grunnlaget for å tale om denne helheten og til kirkelig og pedagogisk bruk av Bibelen som helhet
- ha kjennskap til sider ved Bibelens historie (samling, utbredelse, oversettelse)
- ha kjennskap til NTs ulike skriftgrupper/sjangre
- ha kjennskap til evangeliens tilblivelse og det synoptiske problem
- ha kjennskap til følgende skrifter: Matteusevangeliet, Lukasevangeliet, Apostlenes gjerninger og Johannes' åpenbaring
- ha kjennskap til nytestamentlig tidshistorie
- ha god kunnskap om følgende tekster fra Matteus- og Lukasevangeliet, deres historiske bakgrunn, litterære karakter og teologiske innhold: Matt 3,13-17; 8,23-9,8; 16,13-23; Luk 10,25-42; 15,1-32

## LITTERATUR

### a) Det gamle testamente

Til: Bibelen som helhet og Bibelens historie:

Hvalvik, R. og Stordalen, T.: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Oslo: Det Norske Bibelselskap, 1999, i følgende utvalg:  
GTs kanonhistorie, s. 19-24; Bibelens utbredelse og oversettelse, s. 51-64 (felles med NT);  
Bibelen som helhet, s. 385-470 (felles med NT)

Til Israels historie og problematikk knyttet til denne:

Hvalvik og Stordalen (se ovenfor) s. 73-77

\* Storøy, S.: "Litteraturen og Israels historie", i: Storøy, S.: *Ordet kommer nærmere. Innføring i Bibelen*, Oslo: Verbum, 1996, s. 31-47

Til GTs historieverk og historiske noveller:

Hvalvik og Stordalen (se ovenfor), i følgende utvalg:

GTs historieverk, s. 67-97; Historienoveller, s. 98-106

Til 1.-4. Mosebok, Rut og Jona:

*Mosebøkene*: 1 Mos 1:1-2:3; 6-9; 17 (hele); 22:1-19; 27 (hele); 2 Mos 1-3; 12-15; 32 (hele);  
3 Mos 16 (hele); 4 Mos 14:1-35

*Rut og Jona*: hele bøkene leses

Til 1 Mos og innhold i utvalgte tekster:



Kartveit, M. (red.): *Det gamle testamentet. Analyse av tekstar i utval.* 2. utg. Oslo: Samlaget, 2000, i følgende utvalg:  
Berge, K. og Stordalen, T.: "Innledning til arbeidet med Mosebøkene" s. 11-22  
Stordalen, T.: "Urhistorien" s. 23-35 og s. 50-68  
Berge, K.: "Fedrehistorien" s. 73-95 og s. 104-114

#### b) *Det nye testamente*

Hvalvik, R. og Stordalen, T.: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning.* Oslo: Det Norske Bibelselskap, 1999, i følgende utvalg:  
NTs kanonhistorie, s. 32-45; Bibelens utbredelse og oversettelse, s. 51-64 (felles med GT); Evangelienes tilblivelse, s. 176-200; Matteusevangeliet, s. 211-222; Lukasevangeliet, s. 222-232; Apostlenes gjerninger, s. 248-263; Johannes' åpenbaring, s. 368-382; Bibelen som helhet, s. 385-470 (felles med GT).  
Skarsaune, O.: *Kristendommens jødiske rødder* (bind 1). København: Credo Forlag, 1996, s. 11-22, 51-56, 63-110 (klammetekster er ikke pensum)  
Kvalbein, H.: *Matteusevangeliet I-II* (Bibelverket). Oslo: Luther forlag, 1989-90, i følgende utvalg: Bind I, s. 102-108, 226-236, 252-263; Bind II, s. 63-75. Også utgitt i ett bind: Kvalbein, H.: *Fortolkning til Matteusevangeliet*, Oslo: Luther Forlag, 1998, samme sidetall  
Kvalbein, H.: *Godt budskap for fattige. Tekster fra Lukasevangeliet.* Oslo: Lunde Forlag, 1981, s. 57-69 og 86-97

#### b. *Kristendommens historie* (6p)

En kan ikke forstå det historiske grunnlaget for kristendommen bare gjennom arbeid med Bibelen. Kristendommen er formet og formidlet gjennom en lang og mangfoldig tradisjon. I skolefaget skal elevene arbeide med kristendommens historie med hovedvekt på religiøst liv og religiøse uttrykk i ulike tidsepoker. Studentene skal lære å arbeide med hovedemnet ikke bare gjennom tekster som handler om kristen tro og kristent liv, men også gjennom bilder, arkitektur og musikk.

#### MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til kirkens historie i oldtiden, middelalderen og reformasjonstiden
- ha kjennskap til hvordan tro og fromhet i disse periodene kommer til uttrykk i kunst, musikk og arkitektur
- ha kjennskap til monastisk kultur og helgentradisjoner
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Arbeid med bilder, arkitektur og musikk fra kristendommens historie

#### LITTERATUR

Chadwick, O.: *Historien om den kristne sivilisasjonen.* Oslo: Aschehoug, 1997, s. 1-183, 196- 239  
Wilson-Dickson, A.: *Musik i kristen tradition. Från tempel och katedraler till kyrkor och torg.* Stockholm: Verbum, 1996, s. 24-63, 72-77, 84-100, 110-117  
Danbolt, G. og Kjerschow, M.: *Billedspor 1.* Oslo: Tell, 1996, s. 90-99, 114-149  
L Haanes, V.: *Fra kristendommens historie: Klosterliv i middelalderen – Reformasjonen.* Oslo: Det teologiske Menighetsfakultet, 2001  
Haanes, V.: "Ta eksempel av deres tro. Fra helgenlegende til historisk kritisk forskning", i: *Prismet* 47 (1996/2), s. 55-62

### c. Kristen livstolkning i dag (3p)

Kristen tro og livstolkning møter vi også i de to foregående delemnene. Men der er perspektivene først og fremst historiske. I dette delemnet blir det lagt større vekt på et systematisk studium av kristen tro og etikk i dag.

Studiet skal gi oversikt over kristen tro og etikk som livstolkning, og sette kristen tro og etikk i forhold til aktuelle livsspørsmål. Som utgangspunkt skal studentene få kjennskap til luthersk kristendomsforståelse og kjenne innholdet i den apostoliske og den nikenske trosbekjennelsen og i Luthers lille katekisme. Studentene skal også arbeide med nyere salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning.

I dette delemnet blir det lagt størst vekt på det som er karakteristisk for kristen etikk. Etikk forstått i lys av kristen tro og tradisjon blir satt i forhold til andre former for etikk.

#### MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til kristen tro og etikk som livstolkning med utgangspunkt i den apostoliske trosbekjennelse, den nikenske trosbekjennelse og Luthers lille katekisme
- ha god kunnskap om bruk av Bibelen i dogmatikk, det kristne gudsbilde og til kristen forståelse av forholdet mellom Guds åpenbaring og menneskelig religiøsitet
- ha god kunnskap om grunnlaget for kristen etikk og dens forhold til andre former for etikk
- ha kjennskap til nyere salmediktning som uttrykk for kristen livstolkning
- ha kjennskap til fagdidaktikk: Arbeid med kristne høytider og salmer i skolen

#### LITTERATUR

##### a) Kristen tro og livstolkning

Den apostoliske og den nikenske trosbekjennelse, **i**: Brunvoll, A.: *Den norske kirkes bekjennesskrifter*. Oslo: Lunde forlag, 1972 (eller senere), s. 17-25 **eller i**: Mæland, J.O. (red.): *Konkordieboken*. Oslo: Lunde forlag, 1985 (eller senere), s. 15-18

Luthers lille katekisme, **i**: Brunvoll, A.: *Den norske kirkes bekjennesskrifter*. Oslo: Lunde forlag, 1972 (eller senere), s. 98-148 **eller i**: Mæland, J.O. (red.): *Konkordieboken*. Oslo: Lunde forlag, 1985 (eller senere), s. 277-295

L Gravem, P.: Livstolkning, **i**: *Prismet* 47 (1996/6), s. 262-273

Henriksen, J.-O.: *Guds virkelighet*. Oslo: Luther forlag, 1994, s. 32-33, 38-86

Jensen, O.J.: *Katekismens teologi*. Oslo: Credo 1994, s. 37-71

\* Schumacher, J.: "Svein Ellingsen og 'Det skjulte nærvær'", **i**: *Salmespråk – kunst og kommunikasjon. Svein Ellingsen-seminar på Norges Musikkhøgskole*. Oslo: Verbum, 1992, s. 59-66

\* Hansen, K.M.: "Skapelsestankens livsforståelse i Svein Ellingsens salmediktning", **i**: *Salmespråk* (se ovenfor), s. 73-81

##### b) Kristen etikk

Heiene, G. og Thorbjørnsen, S.O.: *Fellesskap og ansvar*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2001, s. 19-26 og 48-97

Jensen, O.J.: *Katekismens teologi*, Oslo: Credo 1994, s. 75-90

##### c) Fagdidaktikk

Se artikler av Schumacher og Hansen, og emnet "Faglig og didaktisk innføring"

## **Godkjente hjelpemidler**

Bibelen i følgende utgaver:

Bibelselskapet 1978, 2. utg. 1985 (eller senere), bokmål og nynorsk.

Norsk Bibel 1988 (eller senere), bokmål og nynorsk.

Bibelselskapet, bokmål 1930 og nynorsk 1938 (eller senere).

Synopse:

Evangelie-synopse, Bibelselskapet 1993

Bibelordbok i følgende utgaver:

Ord i Bibelen (til NO 78/85), Oslo 1986 (bokmål) og 1992 (nynorsk)

Bibelord (til NB 88), Oslo 1992

Bibelordbok, bokmål ved K.G., Oslo 1934 (eller senere)

Ordbok for Det nye testamente, nynorsk ved E. Lehmann, Oslo 1955

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen

KRL-boka

Studentene må selv bringe med seg hjelpemidler på eksamen.

Alle hjelpemidler skal være uten notater.

### Utvalgte forskrifter

#### 1. STUDENTENES PLIKTER OG RETTIGHETER

Den som blir innskrevet som student ved Menighetsfakultetet, er automatisk også medlem av Studentsamskipnaden, med de plikter og rettigheter dette innebærer.

Frister for oppmelding til eksamen o.l. blir kunngjort i forelesningskatalogen.\*

Studenter som avbryter sitt studium for mer enn ett semester eller for godt, skal sende skriftlig melding om dette til fakultetet.

En student som har gjort seg skyldig i grovt brudd mot de bestemmelser som gjelder på fakultetet eller i uverdigg adferd som i betydelig grad kan skade fakultetet i det allmenne omdømme, kan utvises for en tid eller for alltid.

#### 2. FORSKRIFTER FOR EKSAMENSKANDIDATER

##### Oppmelding til eksamen, annullering av oppmelding

Oppmelding skjer skriftlig via semesterregistreringsarket.\* For å få melde seg opp til eksamen, må en ha betalt semesteravgift.

Annullering av eksamensoppmelding må skje skriftlig og mottas innen en uke før prøven i vedkommende fag.

Studenter som ikke møter til eksamen eller trekker seg etter annulleringsfristens utløp, regnes for å ha fremstilt seg til eksamen når gyldig forfallsgrunn ikke foreligger.

\*Deltidsstudentene med undervisning fredager/lørdager blir automatisk oppmeldt til eksamen ved innbetaling av semesteravgift.

##### Alminnelige bestemmelser ved eksamensprøver

- a. Eksamenskandidatene må møte i god tid før prøven, og i tilfelle sykdom eller annen hindring melde fra om dette så snart som mulig. Om noen møter fram først etter at oppgaven er opplest/utdelt, kan vedkommende ikke delta i dagens prøve, men kan etter søknad gis adgang til å gå opp til utsatt prøve.
- b. Ingen notater må medbringes eller nyttes ved prøvene.
- c. Under prøven må ingen form for meddelelse finne sted mellom eksamenskandidatene uten gjennom inspektør.
- d. Ingen eksamenskandidat må forlate sin plass under prøven unntatt når vedkommende går ut sammen med en inspektør. En inspektør kan følge høyst 2 personer av gangen ut av eksamenslokalet.
- e. Ingen eksamenskandidat må forlate eksamenslokalet før tidligst en time etter at oppgaven er opplest/utdelt.
- f. Ved opphold utenfor eksamenssalen må ingen samtale om oppgaven eller overhodet om teologiske emner finne sted, verken med inspektøren eller mellom eksamenskandidatene innbyrdes.
- g. Besvarelsen innleveres senest når tiden er ute, uten hensyn til om den er fullført eller ikke.
- h. Den som har avlagt de skriftlige prøver, kan ikke unndra seg sensur for disse.

- i. Dersom noen overveier å trekke seg fra prøven, skal vedkommende først konferere med enten dekanus, undervisningsleder eller studieveileder, avdelingsleder eller faglærer.
- j. Den som trekker seg fra en prøve, har ikke adgang til å gå opp til ny prøve ved begynnelsen av det påfølgende semester, men henvises til de følgende ordinære eksamener.

### **Eksamensbesvarelsene**

- a. Besvarelsene ved skriftlige klausurprøver føres inn på særlige innføringsark, som eksamenskandidatene får utlevert.
- b. Oppgavens ordlyd skrives av etter det utdelte oppgaveark og føres på besvarelsens tittelside. Under dette skrives det kandidatnummer en har fått tildelt, dato, men ikke noe navn.
- c. Fakultetet kan etter søknad gi adgang til å levere eksamensbesvarelses avfattet på et av de vanlige fremmedspråk. Søknad om dette må leveres sammen med eksamensoppmeldingen.
- d. Dersom en besvarelse er vanskelig å lese på grunn av utydelig håndskrift, forkortelser og lignende, må eksamenskandidaten være forberedt på ikke å få sensur.
- e. Det er ikke adgang til å føre inn eksamensbesvarelses med blyant.

### **Sykdom under eksamensarbeid og eksamen, kontinuasjon**

- a. Dersom en student på grunn av sykdom eller tvingende velferdsgrunner er hindret fra å levere inn skriftlige hjemmearbeider til fastsatt tid og så snart som mulig sender inn en legeerklæring som blir godkjent av fakultetet, kan vedkommende gis utsettelse med innleveringen. Av legeerklæringen må det gå tydelig fram i hvilket tidsrom studenten har vært sykmeldt, og om sykmeldingen var hel eller delvis. Legeerklæringer og velferdsgrunner godkjennes av undervisningsadministrasjonen.
- b. Dersom en student på grunn av sykdom eller tvingende velferdsgrunner er hindret fra å møte til en prøve og så snart som mulig sender inn legeerklæring som blir godkjent av fakultetet, kan studenten gis adgang til å avlegge vedkommende prøve ved kontinuasjon (utsatt prøve). Av legeerklæringen må det gå tydelig fram i hvilket tidsrom studenten er sykmeldt. Legeerklæringer og velferdsgrunner godkjennes av undervisningsadministrasjonen. Kontinuasjonsprøve skal holdes så snart studentens helse og forholdene forøvrig tillater det, om mulig innen det samme semester.
- c. Dersom en student blir syk under eksamen, må det som er utarbeidet av besvarelsen, innleveres til sensur før vedkommende forlater eksamenslokalet. I motsatt fall regner en at vedkommende har trukket seg fra eksamen. Dersom vedkommende innen en uke innsender legeerklæring som blir godkjent av fakultetet, kan studenten gis adgang til å avlegge prøven ved kontinuasjon (utsatt prøve) etter samme bestemmelser som i pkt. b. Legeerklæringer godkjennes av undervisningsadministrasjonen.

## **3. FORSKRIFT FOR KLAGEBEHANDLING**

(Jfr. Lov om universiteter og høyskoler §51 og §52)

### **§1 Klage over formelle feil ved eksamen**

Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Slik klage avgjøres av styret selv eller av styrets klagenemnd på vegne av styret.

Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelsen av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte

arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan påklages etter reglene i § 2.

Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

Finner styret eller styrets klagenemnd at det er begått formelle feil, og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

## **§ 2 Begrunnelse for og klage over karakterfastsetting**

Studenten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse framsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse framsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, dog aldri mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg.

Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelig for studentene etter at karakterer er fastsatt.

En student kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsettingen eller klage over feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av sensuren framsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

Ved ny sensurering benyttes nye sensorer. Endring kan gjøres både til gunst og til ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

Bedømmelse av muntlig prestasjon eller annen bedømmelse som på grunn av prøvens art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.